

Kód:

Instrukce

Milí olympionici!

Přečtěte si prosím pozorně následující instrukce. Před sebou máte zadání pěti úloh regionálního kola České lingvistické olympiády. Do pravého horního rohu na této straně zadání napište kód, který jste obdrželi při prezenci.

Až dostanete pokyn, smíte začít řešit. Své odpovědi pište prosím čitelně *přímo do zadání*, poznámky na pomocných papírech nebudou při hodnocení brány v potaz. Za chybná řešení body nestrháváme.

K vypracování řešení použijte psací pomůcky, papír a veškeré své znalosti a schopnosti. Slovníky, taháky, elektronické pomůcky, jakož i skupinová práce a opisování se zapovídají. Úlohy jsou sice založeny na skutečných živých jazycích, avšak na takových, které (pravděpodobně) neznáte. Pokud je vám některý z nich znám, je to vaše výhoda, již netřeba skrývat.

Na řešení regionálního kola máte vyhrazeno 150 minut. Přejeme vám bystrou mysl a hodně štěstí!

Organizační tým ČLO

David Burda, Kateřina Burešová, Vojtěch Diatka, Barbora Dohmalová, Sára Elichová, Eliška Freibergerová, Ema Grofová, Zuzana Gruberová, Prokop Hanzl, Haštal Hapka, Vojtěch Janda, Jiří Kozlík, Michal Lázníčka, Michala Lvová, Tereza Maláčová, Ondřej Peterka, Jan Petr, Michaela Svatošová, Ondřej Váňa

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

1 Vepština

(27 bodů)

Vepština je ugrofinský jazyk, jímž mluví několik tisíc lidí především v okolí Oněžského jezera v severozápadní části Ruska. Je blíže příbuzná s finštinou a estonštinou, ale zejména v oblasti fonetiky a slovní zásoby byla v průběhu staletí výrazně ovlivněna také ruštinou. I přes příležitostně vznikající literární a mediální tvorbu a také snahu o začlenění vepštiny do výuky na místních školách počet aktivních uživatelů jazyka v současné době prudce klesá.

Níže naleznete několik slov ve vepštině a jejich překlady do češtiny v abecedním pořadí.

1. abekirj	A. <i>bohatý</i>
2. elokaz	B. <i>deník</i>
3. eloku	C. <i>domovina</i>
4. händ	D. <i>domovník</i>
5. händikaz	E. <i>chmel</i>
6. händtähtaz	F. <i>kniha</i>
7. humal	G. <i>kometa</i>
8. humalikaz	H. <i>měsíc</i>
9. kirj	I. <i>ocas</i>
10. kirjanik	J. <i>opilý</i>
11. kodima	K. <i>slabikář</i>
12. kodinik	L. <i>spisovatel</i>
13. ku	M. <i>srpen</i>
14. ma	N. <i>vlk</i>
15. päivkirj	O. <i>země</i>

Úkol 1: Přiřaďte ke slovům ve vepštině jejich české překlady.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Úkol 2: Přeložte do češtiny.

- (a) kodi
- (b) elo
- (c) päiv

Úkol 3: Přeložte do vepštiny.

- (a) *hvězda*

2 Akkadština

(32 bodů)

Akkadština je afroasijský jazyk z východosemitské jazykové podskupiny. Dnes jde o mrtvý jazyk, ve starověku však (až do 8. století př. n. l.) plnila akkadština úlohu dorozumivacího jazyka na celém Blízkém východě. Akkadština sloužila i jako jazyk literární nebo právní, což dokazuje například nález Chamurapiho zákoníku. V průběhu druhého tisíciletí př. n. l. vzešly z akkadštiny dva dialekty: asyrština pro severní Mezopotámii (Asýrii) a babylónština pro Babylónskou říši na jižním území.

Níže naleznete několik vět v akkadštině a jejich překlady do češtiny.

émiqum ša šarrim anáku u márí nárurum ša šarrim
Jsem královým služebníkem a můj syn je královým hudebníkem.

émiqtum ša šarratini atti u šarratni béltki
Jsi služebníci naší královny a naše královna je tvojí paní.

tupšarrum ša šarrim atta u šarrí bélka
Jsi královým písařem a můj král je tvým pánem.

nártum ša bélim atti u bélki šarni
Jsi hudebníci svého pána a tvůj pán je naším králem.

márum ša šarrim anáku u ilšu ilka
Jsem královým synem a jeho Bůh je tvým Bohem.

tupšarrátum ša šarratišu attina u márátúkina émiqátum ša šarratim
Jste písařkami jeho královny a vaše dcery jsou královninými služebnicemi.

márú ša tupšarrim attunu u márúkunu émiqú ša ilim
Jste písařovými syny a vaši synové jsou božími služebníky.

Úkol 1: Přeložte následující věty do češtiny.

- (a) ilum ša šarrini bélni
- (b) bélí tupšarrum ša šarrim
- (c) márum ša šarrim atta u émiqúka bélúni

Úkol 2: Přeložte následující věty do akkadštiny.

- (a) *Královnina dcera je služebnicí boží.*
- (b) *Jsi mou paní a tvůj syn je jeho písařem.*
- (c) *Jste služebnicemi naší paní a naše paní je hudebnicí královny.*

Autorkou úlohy je Marie Hedvíková.

3 Norština

(26 bodů)

Norština je úředním jazykem v Norsku, kterým mluví okolo pěti milionů mluvčích. Jedná se o severo-germánský jazyk z indoevropské jazykové rodiny. Je blíže příbuzná se švédštinou a dánštinou.

Ke konci 14. století přešlo Norsko pod dánskou nadvládu, a dánština vytlačila norštinu jakožto úřední jazyk. Po osamostatnění Norska od Dánska v 19. století se vyvinuly dvě varianty norštiny. První z nich vycházela z venkovského nářečí, a vyvinul se z ní dnešní *nynorsk*. Druhá z nich spojovala dánštinu a norštinu; z ní se vyvinul dnešní *bokmål*. V současnosti jsou obě varianty považovány za spisovné, a každá z přibližně 350 obcí si volí, kterou z variant bude používat jako úřední. Zejména pro psaný projev je *bokmål* populárnější než *nynorsk*.

V této úloze bude vaším úkolem porozumět tomu, jak v *bokmálu* vypadají tvary podstatných jmen jak v jednotném a množném čísle, tak v určitém a neurčitém tvaru.

Úkol 1: Na další straně je tabulka s tvary podstatných jmen v *bokmálu* a jejich odpovídající překlady do češtiny. Doplňte prázdné buňky. Je možné, že u jedné z buněk se nebudete moci rozhodnout mezi dvěma variantami. Pokud k tomu dojde, uveďte (pouze) v této buňce i druhou variantu.

Poznámka: „æ“ a „ø“ jsou samohlásky. Spolu se samohláskou „å“ tvoří všechna norská písmena, která v češtině nejsou k nalezení. Vzhledem k množství variant norštiny je možné, že pokud jste se s norštinou dříve setkali, viděli jste u některých podstatných jmen jiné tvary než ty v úloze před vámi.

Autorem úlohy je Jan Petr.

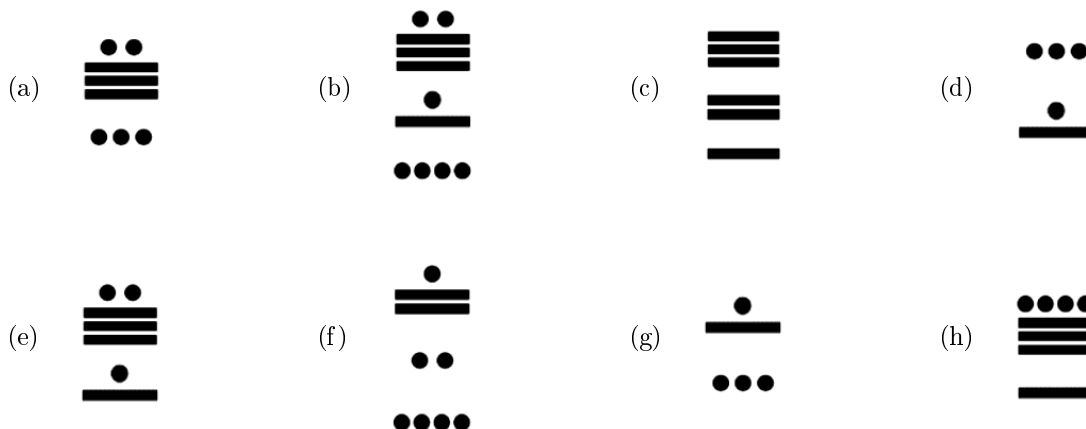
j. č. neurčité	j. č. určité	mn. č. neurčité	mn. č. určité	česky
et bær	bæret	bær	bærene	<i>bobule</i>
et godteri	godteriet	godterier	godteriene	<i>bonbón</i>
et tranebær	tranebæret	tranebær	tranebærene	<i>brusinka</i>
en tid	tiden	tider	tidene	<i>čas</i>
en lege	legen	leger	legene	<i>doktor</i>
et hus	huset	hus	husene	<i>dům</i>
en gutt	guttten	gutter	guttene	<i>chlapec</i>
		brød		<i>chléb</i>
et tempel	tempelet	templer	templene	<i>chrám</i>
et eple				<i>jablko</i>
en trane	tranen	traner	tranene	<i>jeřáb</i>
en nøkkel	nøkkelen	nøkler	nøklene	<i>klíč</i>
			smedene	<i>kovář</i>
en kristendom	kristendommen	kristendommer	kristendommene	<i>křesťanství</i>
en farmasøyt	farmasøyten	farmasøyter	farmasøytene	<i>lékárník</i>
en sommertid	sommertiden	sommertider	sommertidene	<i>letní čas</i>
en eiendom	eiendommen	eiendommer	eiendommene	<i>majetek</i>
en mamma	mammaen	mammaer	mammaene	<i>máma</i>
en ungdom	ungdommen	ungdommer	ungdommene	<i>mládí</i>
en himmel	himmelen	himler	himlene	<i>nebe</i>
en tysker	tyskeren	tyskere	tyskerne	<i>Němec</i>
		sykdommer		<i>nemoc</i>
et ansikt	ansiktet	ansikter	ansiktene	<i>obličej</i>
en fyr	fyren	fyrrer	fyrene	<i>ohěň</i>
et fyrverkeri	fyrverkeriet	fyrverkerier	fyrverkeriene	<i>ohňostroj</i>
et vindu				<i>okno</i>
		bakere		<i>pekař</i>
			bakeriene	<i>pekařství</i>
et arbeid	arbeidet	arbeider	arbeidene	<i>práce</i>
et tau	tauet	tau	tauene	<i>provaz</i>
en rapper				<i>rapper</i>
en fisk	fisken	fisker	fiskene	<i>ryba</i>
en fisker	fiskeren	fiskere	fiskerne	<i>rybář</i>
et fiskeri				<i>rybaření</i>
et glass	glasset	glass	glassene	<i>sklenice</i>
				<i>sklenice na víno</i>
et hjerte	hjertet	hjerter	hjertene	<i>srdce</i>
en lengsel	lengselen	lengsler	lengslene	<i>toužení</i>
en lærer	læreren	lærere	lærerne	<i>učitel</i>
en gaffel				<i>vidlička</i>
en vin				<i>víno</i>
et dyr				<i>zvíře</i>

4 Mayská čísla

(24 bodů)

Mayové žili ve střední Americe na poloostrově Yucatan, který se nachází na území dnešního Mexika. Tato civilizace vynikala v astronomickém pozorování a velice přesnými a spolehlivými kalendáři, ve kterých užívali kombinaci jedné početní soustavy pro počítání času a druhé pro počítání měsíců. Na stavbách a stélách, většinou tam, kde tesali do kamene, používali hieroglyfické písmo, které mělo rysy piktografického písma a bylo v mnohem ranější vývojové fázi než písmo egyptské. Každý takový hieroglyf reprezentoval božstvo asociované s číslem.

Níže naleznete osm čísel zapsaných mayskými číslicemi. Nachází se mezi nimi následujících šest hodnot: 66, 123, 343, 346, 4 444, 6 924, ne však nutně v tomto pořadí. (Určení hodnot zbývajících dvou čísel je jedním z vašich úkolů.)

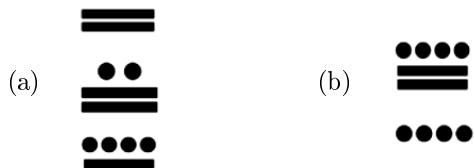
Úkol 1: Přepište mayská čísla pomocí arabských číslic.

(a)	(b)	(c)	(d)
(e)	(f)	(g)	(h)

Úkol 2: Přepište následující čísla pomocí mayských číslic.

(a) 18	(b) 169	(c) 4 841	(d) 6 967

Úkol 3: Přepište následující čísla pomocí arabských číslic.

Autorkou úlohy je Barbora Bydžovská.

5 Iraqw

(32 bodů)

Iraqw je kušitský jazyk, kterým mluví přibližně 500 000 lidí v Tanzánii. Níže naleznete několik vět v jazyce iraqw spolu s jejich překlady do češtiny. Každá z těchto vět má pro účely této úlohy pouze jeden správný překlad.

a báq	<i>Ochráníš ji.</i>
a déél	<i>Zůstanu.</i>
a húʔ	<i>Upadneš.</i>
aara gi fiis	<i>(On) ukradne kozy.</i>
awu i deel	<i>Býk zůstane.</i>
dasi i tsát	<i>Dívka mě řízne.</i>
garma u tléés	<i>Probudím chlapce (j. č.).</i>
gi báq	<i>(Ona) je ochrání.</i>
gu tsaatír	<i>Říznou ho.</i>
hikwaa i tlés	<i>Probudíš krávy.</i>
i huuʔír	<i>Upadnou.</i>
i tlees	<i>(On) mě probudí.</i>
i tsáát	<i>Říznou je.</i>
ʔee ga baaq	<i>(On) ochrání krávu.</i>
u fiisír	<i>(Oni) tě ukradnou.</i>

Úkol 1: Přeložte následující věty do češtiny. Tři z těchto vět lze přeložit více způsoby – uveďte u nich všechny možné překlady.

- (a) awu u baaq
- (b) dasi ga tlés
- (c) i dél
- (d) i fís
- (e) u tsáát

Úkol 2: Přeložte následující věty do jazyka iraqw.

- (a) *(On) upadne.*
- (b) *Chlapec mě řízne.*
- (c) *Krávy zůstanou.*
- (d) *Kráva tě probudí.*
- (e) *Kozy ho ochrání.*

Poznámka: Písmena „ʔ, ʔ“ označují souhlásky. Zdvojená samohláska vyjadřuje dlouhou samohlásku, čárka nad samohláskou značí vysoký tón.

Úloha byla převzata z 24^e *Leidse Taalkundeolympiade* a upravena pro ČLO, autorem původní verze je Melle Groen.